

Mededeelingen van de Nederlandsche Boschbouwvereeninging

Als lid zijn ingeschreven de heeren:

E. P. W. van Schaik, „Uilenstein”, Groenekan bij
Utrecht;

J. G. Tenkink, „de Zuylenkamp” te Hummelo.

Het adres van den heer Edo J. Bergsma is veranderd van Arnhem naar 's-Gravenhage, Laan Copes van Cattenburgh 8.

NAJAARSVERGADERING.

Op Vrijdag 4 October jl. des avonds om 8 uur werd in Hotel „De Wereld” te Wageningen de najaarsvergadering gehouden, die door 24 leden en 3 introducés werd begewoond.

In zijn inleidend woord deelde de Voorzitter mede, dat het H.M. de Koningin heeft behaagd als Beschermvrouwe van de Nederlandsche Boschbouwvereeninging op te treden in de plaats van wijlen Z.K.H. Prins Hendrik.

Na de vaststelling van de notulen gaf de Voorzitter een uitvoerig overzicht van de voor den boschbouw belangrijke gebeurtenissen in het afgelopen halfjaar. Deze rede is opgenomen op blz. 417 e.v. van dit tijdschrift.

Bij de bespreking over het internationale boschbouwcongres, dat, evenals het congres van de „Union des Instituts de recherches forestières” in 1936 in de maand Augustus te Boedapest zal worden gehouden, werd besloten er bij de Regering op aan te dringen dat een of meer afgevaardigden Nederland aldaar zullen vertegenwoordigen.

Ingekomen was o.m. een verzoek van de Commissie in zake het Gebruik en de Verwerking van Inlandsch Hout in Nederland, om een request van die Commissie, aan den Minister van Waterstaat, nopens het gebruik van inlandsch hout bij de voortzetting van de droogmaking van de Zuiderzee, te willen ondersteunen. Gezien het groote belang, dat voor de bosch- en houtbedrijven in ons land, alsmede voor de werkverruiming en ook voor de kweekerij-bedrijven is betrokken bij een zoo ruim mogelijken afzet van inlandsch hout, werd besloten instemming met dit verzoek te betuigen.

Voorts was ingekomen een schrijven van den heer E. D. van Dissel, Directeur van het Staatsboschbeheer, waarin de aandacht wordt gevestigd op het toenemende verdringen van hout door andere materialen, ook in gevallen, waarin het evengoed of zelfs beter op zijn plaats zou zijn geweest. De heer van Dissel vraagt, of de Nederlandsche Boschbouwvereniging deze aangelegenheid in studie wil nemen en wijst in zijn brief op de conferentie, die het „Comité permanent international du Bois", gevestigd te Weenen, dit jaar over dit onderwerp te Parijs heeft gehouden en waar is besloten een sectie in het leven te roepen voor internationale houtpropaganda, die tot taak zal hebben ongerechtvaardigde verdringing van het hout te bestrijden en het houtgebruik te bevorderen.

De vergadering is van meening, dat het inderdaad alleszins gewenscht is aan dit punt aandacht te schenken, waarbij Prof. A. t e W e c h e l in het bijzonder den nadruk legt op de noodzaak, dat voorlichting worde verkregen over de gebruikswaarde van de verschillende houtsoorten en over de mogelijkheden van het gebruik van hout. De Voorzitter wees er bovendien op, dat een en ander de werkzaamheden van de Commissie in zake het Gebruik en de Verwerking van Inlandsch Hout in veel opzichten nauw raakt, terwijl, gezien de omvangrijke werkzaamheden dezer Commissie, die als van tijdelijken aard was gedacht, doch meer en meer een permanent karakter schijnt te verkrijgen, behoefte wordt gevoeld aan een permanent bureau.

Nog deelde de heer G e r b r a n d a mede, dat ook op het boschbouwcongres in Brussel dezen zomer de wenschelijkheid is betoogd van propaganda voor hout tegen het toenemende gebruik van surrogaten.

Besloten werd, dat het Bestuur deze belangrijke aangelegenheden in haar geheel in studie zal nemen.

Na een mededeeling van den penningmeester over den finantieelen toestand, waaruit bleek, dat die van het tijdschrift eenige zorg baart, werden de begrotingen voor het jaar 1936 vastgesteld, waarbij werd besloten de contributie ongewijzigd te laten.

Bij de bestuursverkiezing werd in de plaats van het aftredende, niet verkiesbare bestuurslid, den heer J. P. van L o n k h u i j z e n, gekozen de heer P. J. D r o s t, die deze benoeming aanneemt. De Voorzitter sprak woorden van dank voor hetgeen de heer V a n L o n k h u i j z e n, die niet aanwezig kon zijn, voor de vereniging in zijn bestuursperiode heeft gedaan. Als lid van de redactie van het Nederlandsch Boschbouw tijdschrift werd de heer F. W. M a l s c h herkozen.

Als plaats voor de voorjaarsvergadering en excursie vindt, naast enkele andere plaatsen, vooral België (Tervueren,

Soniënbosch) veel bijval. Besloten wordt dat het bestuur zoo noodig rekening houdend met het programma van den wetenschappelijken cursus voor het najaar van 1936, de keuze zal bepalen.

Vervolgens deelde Dr. Th. C. Oudemans te Putten het volgende mede over :

*Het voorkomen van Dendroctonus micans Kugel op Schovenhorst.*¹⁾

Spreker deelt mede, dat hij in Juli 1935 door den heer F. Walleet, Hoofd van de Openbare Lagere School te Schovenhorst onder Putten, op merkzaam werd gemaakt op een door insecten veroorzaakte schade aan ongeveer 40 jaar oude stammen van *Picea orientalis* Lk., staande nabij den Nieuwen Princeweg op het Landgoed Schovenhorst. Zoowel den Heer Walleet, als den spreker, gelukte het een aantal kevers uit de beschadigde boomen te voorschijn te halen. Een gedeelte daarvan werd opgezonden naar den Plantenziektenkundigen Dienst te Wageningen en de rest aan de heeren Dr. D. Mac Gillevery en P. van der Wiel, beiden te Amsterdam. Al zeer spoedig kwam het unaniem luidende bericht, dat de gezonden kevers de z.g. „Riesenbastkäfer“, *Dendroctonus micans Kugel*, waren. Voor de Coleopterologen was deze vondst een verheugend feit, omdat die soort in Nederland nog nimmer was aangetroffen, voor de boschbezitters daarentegen minder prettig, omdat die kever tot de zeer schadelijken in den boschbouw behoort. In tegenstelling met de verwante soorten der z.g. Bastkevers, die hetzij kwijnend of dood hout aantasten, leeft deze soort uitsluitend in gezonde stammen en wel speciaal in die van het geslacht *Picea*. Dit laatste is als de lichtzijde bij deze onaangename ontdekking te beschouwen, daar in Nederland betrekkelijk weinig *Picea*'s aangeplant zijn of worden.

Verschillende Entomologen hebben de levensgeschiedenis en het voorkomen van *Dendroctonus micans* uitvoerig beschreven. Speciaal in K. Escherich, „Die Forstinsekten Mitteleuropas“, zweiter Band, uitgave 1923, wordt op pag. 557 tot en met 568 een uitvoerige beschrijving gegeven van dezen kever en zijn. daarin enkele goede afbeeldingen gereproduceerd. Daar voor den boschbouwer niet zoozeer de ontwikkelingsgeschiedenis van den kever, doch meer in het bijzonder de door hem te veroorzaken schade en middelen tot bestrijding van belang zijn, leest spreker enkele gedeelten voor uit dat boek, geschreven op pag. 566 en 367.

Escherich schrijft daar :

„In forstlicher Hinsicht ist zu berücksichtigen, dass *Dendr. micans* durchaus nicht überall in gleicher Häufigkeit vor-

¹⁾ Dr. Oudemans was zoo vriendelijk mij dit volledige referaat over zijn mededeeling te verstrekken. Malsch.

kommt, sondern in vielen Gegenden geradezu selten, dass sein schädliches Auftreten nur sporadisch ist. Größere Schäden sind bis jetzt hauptsächlich aus dem Harz, Thüringer Wald, Erzgebirge, der Eifel, aus der Aschaffener, Koblenzer und Aachener Gegend, ferner aus Belgien (Herzogenwald) berichtet.

Der Käfer unterscheidet sich in forstlicher Beziehung von den meisten übrigen Rindenbrütern dadurch, dass er krankes Material, d.h. Bäume mit stockendem Saftstrom zu seiner Entwicklung nicht braucht, sondern in normalem Saft stehende Bäume annimmt. Allerdings wählt er hier zu seinem Angriff am liebsten bereits beschädigte Stellen mit Harzaustritt. Da nun solche Stellen am häufigsten an dem tieferen Stamm- und Astpartien vorkommen (Schälwunden, Verletzungen durch Fallung), so finden wir auch den Käfer gewöhnlich sehr niedrig brütend, an den frei zutage tretenden Wurzeln, am Wurzelanlauf oder an Stämmen bis zu Brusthöhe. Doch greift er, wo geeignete Wundstellen in den oberen Stamm- und Astpartien sich finden, auch dort an. So berichtet Glück (1876) von einem ausgedehnten Befall der oberen Stamm- und Astteile in 15—20 m Höhe nach Beschädigung der Gipfelpartien durch Schnee und Eisbruch. Ja, es genügt schon eine durch Reibung des benachbarten Astes geschädigte Rindenstelle, um den Käfer anzulocken.

Der Käfer ist zu den sehr schädlichen zu rechnen. Wenn gleich sein erster Angriff durchaus nicht sofort tödlich wird, so gehen doch bei fortgesetztem Frasz neuer Generationen die Bäume ein. Am Stamme kommt es namentlich darauf an, ob nur geringerer Teil der Peripherie angegangen oder derselbe ringsum befallen ist. In letzterem Falle geht der oberhalb der Fraszstelle gelegene Teil ein. Die Wurzeln sterben unterhalb der angegriffenen Stelle ab; ist zur Zerstörung einer größeren Anzahl der Hauptwurzeln tötet ihn jedoch. Geschieht dies mit vielen Stämmen, so wird der Bestandesschluss gefährdet. Randbäume in südlicher und südöstlicher Lage, sowie lichte, warme Bestände sind am meisten gefährdet. Am häufigsten werden Stangenhölzer von 20—40 Jahren befallen, mitunter aber auch ältere Bäume von 60—120 Jahren (Glück 1876, Nüsz 1898).

Voorts:

Abwehr. — Die Erkennung des Befalls ist durch die großen Harztrichter sehr erleichtert. Zur Vorbeugung ist vor allem auf die Erziehung gesunder, an den unteren Teilen unbeschädigter Stämme zu achten. Mit Recht betont daher Eichhoff, dass Büschelpflanzung, welche häufig zur Bildung von Zwillingen führt, vermieden werden sollte und man bei der Durchforstung von letzteren nicht nur den einen Stamm, sondern, wenn tunlich, beide entfernen muss. Ungefährlich

sind dagegen Büschelpflanzungen, wenn sie zur Gewinnung schwachen Materials zeitig genug ausgeschnitten werden. Ferner sind bei der Durchforstung vor allem die Stämme mit Rindenbeschädigungen (Schälwunden usw.) zu entfernen. Auch durch Anstrich der Rindenwunden mit Teer, Raupenleim, Kalkmilch oder mit einem guten Karboliumpräparat kann micans vom Angriff abgehalten werden.

Die Bekämpfung hat hauptsächlich darin zu bestehen, dass die befallenen Bäume zu schlagen und zu schälen sind (Rinde verbrennen!), und die Stöcke, falls die untersten Stammteile auch befallen sind, sorgfältig gerodet werden. Auch die Stockhölzer sind dann, am besten mit dürrem Reisig durchsetzt, in lockere Haufen zu schichten und anzubrennen, bis die Rinde verkohlt ist (Ulrici 1873). Severin (1910) empfiehlt ferner das Ausschneiden der befallenen Stellen, wobei die abfallenden Rindenteile mit der Brut in einer Schürze, die mit ihrem unteren Ende um den Stamm gebunden ist, aufgefangen werden. Die Abfälle sind natürlich zu verbrennen (mit Ausnahme der etwa darin befindlichen Schlupfwespenkokons). Fangbäume sind gegen micans infolge primären Verhaltens ohne Wirkung."

Daar volgens het oordeel van spreker zijn stammen van *Picea orientalis* reeds zóódanig door dezen kever aangetast waren, dat redding daarvan, met welke hulpmiddelen ook, niet meer mogelijk was, besloot hij alle aangetaste boomen te vellen. Dit is geschied op 14 Augustus 1935 in het bijzijn van den heer T. Schoevers, Phytopatoloog bij den Plantenziektenkundigen Dienst, benevens enkele assistenten daarvan, voorts Prof. Roepke en Prof. Jager Gerlings, Hoogleeraren aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, den heer P. van der Wiel, Coleopteroloog te Amsterdam en den heer J. van de Craats, Boschwachter bij het Staatsboschbeheer te Putten. Tijdens en na het vellen werden, zoowel door Prof. Roepke, als door spreker, een aantal photo's gemaakt. Zij geven een duidelijk beeld van deze nieuwe calamiteit. Spreker toont die photo's, benevens een doosje met geprepareerde kevers en een stukje bast met vraatgangen, alsmede een stamschijf, waarin nog levende kevers hun vernielend werk verrichten. Na het vellen verzamelden de bovengenoemde bezoekers een groot aantal dezer insecten, in alle stadia van ontwikkeling.

Ten slotte deelde spreker nog mede, dat hij er zorg voor gedragen heeft, dat zoowel het Museum van het Staatsboschbeheer, als dat der Nederlandsche Heidemaatschappij, van goed geprepareerde kevers, alsmede door dat insect beschadigde stamschijven, voorzien werden.

Hierna deed de heer A. E. Jurriaanse mededeelingen

over een practischen, zelf ontworpen beitel voor het afbeiten van douglastakken. Aangezien dit instrument waarmede intusschen reeds bevredigende uitkomsten zijn verkregen, naar sprekers oordeel nog niet volmaakt is, hoopt de heer Jurriaanse nog verbeteringen te kunnen aanbrengen en zijn proefnemingen voort te zetten, om eventueel daarna den leden van de uitkomsten mededeeling te doen.

De Voorzitter dankt den heer Jurriaanse voor zijn mededeeling en onderstreept het groote belang van dergelijke proefnemingen, die er toe kunnen, bijdragen takvrij en dus meer waardevol douglashout te verkrijgen.

Nadat de heer Papenhuisen nog mededeeling heeft gedaan van de schade, door een nog niet gedetermineerd insect, aangericht in de loten van jonge lariksen en de heer Wessels ter sprake heeft gebracht het bedrag dat voor boschbouwkundig onderzoek ter beschikking is gesteld, sluit de Voorzitter de vergadering onder dankzegging aan de aanwezigen voor hun tegenwoordigheid.

WETENSCHAPPELIJKE CURSUS.

De negende wetenschappelijke Boschbouw cursus en de excursie werden overeenkomstig het in de September-aflevering van dit tijdschrift afgedrukte programma op 4 en 5 October te Wageningen gehouden. De belangstelling voor dezen cursus was groot; er waren ongeveer 40 leden en 25 introducés aanwezig.

Ongetwijfeld heeft de Commissie tot voorbereiding van den wetenschappelijken cursus dit jaar een zeer geslaagd programma samengesteld, aangezien het leeren kennen van de meeningen over het gebruik van den lariks, waaraan ook de voorjaarsvergadering en excursie was gewijd, voor den Nederlandschen Boschbouw van zeer veel belang is.

De vereeniging is stellig dank verschuldigd aan genoemde Commissie en niet het minst aan de inleiders voor de moeite die zij hebben willen nemen om de goed verzorgde voordrachten te houden. De inleidingen en een verslag van de excursie zullen in het tijdschrift worden opgenomen.

De Secretaris,

F. W. MALSCH.

Aanleg van Bosch?
Vraag dan voor **prima**
plantmateriaal te bekomen
aan den laagsten prijs,
uiterste offerte aan:

**Fa. A. Herijgers-
Daemen**

ZUNDERT, Telefoon 43

E

LARIX LEPTOLEPIS

2-jar. verpl.
enorme kwaliteit
30-50-70

Fa. A. H. Bulten & Zn.
Tel. 76, Aalten

BOSCHPLANTSOEN
Speciaal: Dennen, Jap.
Larix, Douglas enz.
Dennen (grove) con-
trôle W.H.G.

Wed. Jac. Stabel
BEST (N.B.) - Telef. 61

F

M

C

G

Onderl. Bosschenver-
zekering Maatschappij
Dir.: Nederl. Heide Mij., Arnhem.
Verzekerd bedr. ruim f 9.000.000
Resarve " f 175.000

Verzekering van
bosschen voor de ge-
heele, doch ook moge-
lijk voor de gedeelte-
lijke taxatiewaarde.

DOUGLASSEN
en LARIXEN - Dennen
Boschplantsoenen.

De grootste kweekrij
op dit gebied

Fa. Chr. Domen
WERNHOUT bij Zundert
Telef. 39

H

PLAATST U

ook eens een
advertentie in
dit Tijdschrift
f 3 per vakje
per plaatsing.

BOOMZAADHANDEL EN ZAADEEST
W. A. SALM :-: AMERSFOORT
voor Inlandsche en Buitenlandsche Zaden.
Grovedennenzaad onder contrôle der W.H.G.